

Vraag nr. 3
van 5 oktober 1998
van de heer DIRK VAN MECHELEN

Antitankgracht Antwerpen – Onderhoud

De recente overstromingen, als gevolg van de uitzonderlijke regenval, hebben in heel wat gemeenten voor wateroverlast gezorgd. Thans rijst de vraag of een en ander niet had kunnen worden voorkomen, laat staan of de gevolgen ervan niet minstens hadden kunnen worden beperkt.

Eén van de redenen voor de wateroverlast in de gemeente Kapellen, was het overlopen van de Antitankgracht in een aantal waterlopen tweede categorie, zoals met name de Middelbeek en de Zwarte Beek. Hoofdoorzaak van deze onvoorstelbare gang van zaken is de onmogelijkheid om het waterpeil in de Antitankgracht op een doeltreffende wijze te controleren en er tijdig voor te zorgen dat deze gracht niet overloopt. Dit is onder meer te wijten aan het slecht of onvoldoende onderhoud van het sluisenstelsel. De Antitankgracht valt onder toezicht van de diensten bevoegd voor het Albertkanaal, die blijkbaar onvoldoende bemand zijn om deze taak naar behoren te kunnen uitvoeren.

Tevens zou men het peil van de Antitankgracht niet sneller hebben kunnen laten dalen omdat het water, dat via het Schoon Schijn diende te worden afgevoerd naar de voorgrachten van de Schelde, onvoldoende kon worden overgepompt in het Kanaaldok. Dit euvel was dan weer te wijten aan het slecht functioneren van het stedelijk pompstation van Antwerpen. Naar verluidt zouden slechts drie van de vijf pompen initieel goed hebben gewerkt, en zou een vierde pomp slechts op dinsdag 15 september zijn opgestart. Hierbij kan de vraag worden gesteld of deze toestand niet op voorhand kon worden vastgesteld en dus voorkomen, waarbij ook het Vlaams Gewest zijn verantwoordelijkheid had kunnen opnemen.

De wateroverlast in de gemeenten Kapellen, Stabroek-Hoevenen en Merksem had in ieder geval voor een aanzienlijk deel kunnen worden voorkomen.

1. Wie is verantwoordelijk voor het onderhoud van de Antitankgracht rond Antwerpen ? Welke werken werden er de laatste vijf jaar uitgevoerd aan deze gracht en wanneer ?
2. Hoeveel werklieden zijn bij het onderhoud van de Antitankgracht betrokken en hoeveel bedraagt het totaal budget dat aan deze werken wordt besteed ?

3. Welke werken overweegt de minister in de nabije toekomst aan de Antitankgracht en haar sluisenstelsel uit te voeren en wanneer zullen deze werken worden uitgevoerd ? Wat is de kostprijs ervan ?
4. Zal de minister financieel tegemoetkomen in het onderhoud van het pompencomplex dat de afwatering van het Schijn en haar voorgrachten naar het Antwerpse Kanaaldok moet garanderen, gezien de kennelijk zeer slechte staat waarin deze pompen verkeren, dit ondanks hun belang voor de afwatering van het volledige achterland ?

Antwoord

De Antitankgracht heeft op zich geen enkele betekenis in de waterhuishouding van het gebied waarin hij is gelegen, namelijk het gebied ten noordwesten van het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten waar zich thans de watersnood heeft voorgedaan. De Antitankgracht is, zoals de naam het zegt, voor een geheel andere doelstelling geconcipeerd. Hij moet overigens zelf worden gevoed door het bovengenoemde kanaal.

De problemen die zich hebben voorgedaan tijdens de watersnood in september 1998 hebben dan ook alleen te maken met plaatselijke wateroverlast ten gevolge van abnormale regenval. Omdat de Antitankgracht zelf veel oppervlaktewater heeft opgevangen en vooral doordat er aanvoer van water was vanuit het aangrenzende gebied (dat ook niet via de geëigende waterlopen kon afwateren), ontstond de wateroverlast.

Deze beide debieten konden niet snel genoeg worden geëvacueerd, om twee redenen :

- a) de Antitankgracht bestaat uit een zeer groot aantal vakken (circa 45), die met elkaar zijn verbonden door een systeem van duikers en sluisbunkers, al dan niet met schotten en schuiven, die op zichzelf een voldoende afvoercapaciteit hebben ;
- b) al het water van de Antitankgracht wordt door de stad Antwerpen overgepompt in de Schelde via het pompgebied Omgelegde Schijn, beter bekend als het pompgebied "Twaalf Sluiskens".

Omdat het hele systeem van de waterhuishouding was verzadigd, kon de Antitankgracht tijdelijk onmogelijk het overvloedige debiet evacueren. Dat er dan op een aantal plaatsen water van de Anti-

tankgracht is overgelopen in enkele beken, is niet uit te sluiten, aangezien water gravitair loopt. Maar er kan worden gesteld dat de Antitankgracht door zijn extra afvoercapaciteit in zijn geheel veeleer probleemoplossend heeft gewerkt.

Bovendien was er aan het bovenvermelde pompgemaal onvoldoende pompcapaciteit beschikbaar bij de stad Antwerpen. Men kan tenslotte in de Antitankgracht slechts doorlaten wat in het eindstation wordt gepompt.

Het probleem in Kapellen dat mij door de Vlaamse volksvertegenwoordiger wordt signaleerd, is bijgevolg een probleem van plaatselijke wateroverlast geweest, met alle gevolgen van dien, maar zeker geen probleem van slecht of onvoldoende beheer van de Antitankgracht door de beherende afdeling.

De afdeling Maas en Albertkanaal van de administratie Waterwegen en Zeewezen heeft tijdens de watersnood wel, en terecht, geoordeeld om schuiven verder open te stellen, die mogelijk in Kapellen voor enige verlichting hadden kunnen zorgen, maar zeker in afwaarts gelegen gemeenten meer problemen zouden hebben gegeven. Aan het personeel van de afdeling was uitdrukkelijk de opdracht gegeven geen gevolg te geven aan vragen terzake (om de schuiven anders te bedienen dan wat "een goed bestuur" zou doen) uitgaande van plaatselijke besturen.

Deze opdracht kwam van het provinciale crisiscentrum, dat als enige instantie overzicht heeft van de waterhuishoudingsproblemen in dat ganse gebied en aan wie voortdurend melding is gemaakt van de stand van zaken aan de Antitankgracht.

In het licht van bovenvermelde situering kan dan volgend concreet antwoord worden gegeven.

1. De afdeling Maas en Albertkanaal van de administratie Waterwegen en Zeewezen staat in voor het beheer en onderhoud van de Antitankgracht rond Antwerpen. De onderhoudswerken gebeuren volgens driejaarlijkse onderhoudsbestekken die ook het onderhoud van de Schelde-Rijnverbinding inhouden. De bedragen voor de vijf laatste jaren zijn :

1992-1995 : 3 x 6.417.573 fr. (excl. BTW)

1996-1997 : 8.989.434 fr. (excl. BTW)

1998-1999 : 10.500.760 fr. (excl. BTW).

Nooit is er een voorgesteld onderhoudswerk geweigerd.

2. De Antitankgracht behoort tot het district Antwerpen-West. Dit district doet zelf weinig of geen onderhoud, want dit wordt in onderhouds-

bestekken uitgegeven, zie punt 1.

Het district heeft één permanente toezichter, maar in geval van calamiteiten kunnen er onmiddellijk één onderhoudsaannemer en vier personeelsleden worden ingezet, samen met uiteraard het districthoofd. Deze inzet is er bij de overstromingen in september 1998 op een lovenswaardige wijze geweest, ook lang nadat het provinciaal crisiscentrum was opgeheven.

3. Er zijn geen nieuwe werken gepland.

Het is niet aangewezen inzake de waterhuishouding van het gebied belangrijke wijzigingen door te voeren aan het afvoer- en waterpeilbeheersingssysteem van de Antitankgracht. De "normale" afvoersystemen van waterlopen, grachten en rioleringen dienen namelijk het oppervlaktewater af te voeren.

4. De stad Antwerpen is eigenaar en exploitant van een pompgemaal.

Naar ik verneem, zou de stad Antwerpen de nodige initiatieven nemen om de werking hiervan te verbeteren.